

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 35

Заснований в 1996 році

Рівне – 2006

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ:
Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету.
Випуск 35. — Рівне: РДГУ, 2006. — 196 с.**

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем дидактики вищої освіти, історії педагогіки, теорії і методики виховання та розвитку учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет)/

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №4 від 24.11.2006 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 6.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2006

Берека В.Е. Педагогическая практика – неотъемлемая составляющая подготовки будущего руководителя образовательного заведения.

Резюме. Стаття посвящена раскрытию содержания, форм и методов практики и ее разновидностей при магистерской подготовке будущих руководителей образовательных заведений.

Ключевые слова: содержание, методы, образовательное заведение, формы, практика.

Bereka V. Ye. Pedagogical practice is an integral part of future manager training of educational establishment.

Summary. The article is devoted to revealing the contents, forms, methods and varieties of practice while preparing future managers with Master degree in educational establishments.

Key words: contents, methods, educational establishment, forms, practice.

Одержано редакцією 14.10.2006.

УДК: 37. 03

Б. П. БРИЧОК

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА ОСНОВІ КОНЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ

Резюме. Статтю присвячено реалізації концентрованого підходу до вивчення навчальних дисциплін у ВНЗ в умовах кредитно-модульної підготовки фахівців.

Ключові слова: модуль, кредит, занурення, концентроване навчання, блок, структурування, продуктивність навчання.

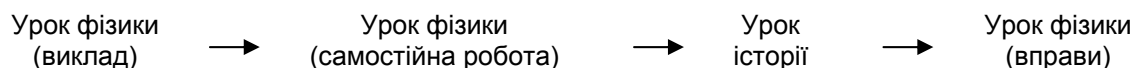
Процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер діяльності, включаючи і вищу освіту. Обрані шляхи модернізації вищої освіти стають співзвучні загальноєвропейським підходам. Визначення змістових модулів навчання з кожної дисципліни, узгодження кредитних систем оцінювання досягнень студента повинно стати основою для поліпшення якості підготовки фахівців, зокрема, для запровадження модульної системи організації навчального процесу у ВНЗ. У педагогіці модуль – це функціональний вузол навчально-виховного процесу. Модульна система навчання своїм головним призначенням повинна мати таку зміну навчального процесу, яка б забезпечила розподіл навчального матеріалу відповідними блоками.

На наше переконання, в нинішніх умовах найбільш доцільним є концентрована технологія навчання, яка своєю метою має створення структури навчального процесу, максимально близької до природних психологічних особливостей людського сприймання. Сутність концентрованого навчання полягає у глибокому вивченні предметів за рахунок їх об'єднання у блоки.

За традиційною системою навчання у ВНЗ розклад занять складається на семестр і носить такий характер, що кожна нова пара (нова домінанта) ніби стирає попередню, знецінюючи її значущість. Нестійкість домінант, цілком очевидно, є однією із причин нервозності, швидкої стомлюваності, роздратування студентів, низької продуктивності їх навчальної праці. Неможливість зосередитись на чомусь одному (а це є основна умова розумової діяльності), зміна викладачів, різних манер викладання також розсіюють увагу. Адже потрібно заглибитись у предмет, а не ковзати по поверхні. Зорієнтуватись у розмаїтті предметів, побачити сутність кожного, зрозуміти у ньому головне в таких умовах важко.

Аналогічна проблема існує і в загальноосвітній школі. З метою уникнення цих вад організації навчального процесу ряд педагогів-новаторів у 80-х роках минулого століття розпочали пошуки виходу із ситуації (М.П.Щетинін, В.Ф.Шаталов, С.М.Лисенкова). Ці пошуки привели до ідей „занурення”, „концентрованого навчання”. Член-коресподент РАО, доктор педагогічних наук Гусейн Ібрагімов детально розкрив історію становлення концентрованого навчання в педагогіці [3].

Зародження ідеї концентрованого навчання сягає часів Я.А.Коменського. Він писав: „У школах панувала плутанина. Учням нав'язувалось багато: латина, грецька мова, риторика, поетика. На кожному уроці мінявся матеріал занять. Якщо швець взявся б шити відразу 6 пар чобіт і кожного чобота брав у руки, відкладав один, брав другий... Або пекар хліб: трохи надпік, вийняв, другий надпік, потім наново ... Це було б безглуздя” [4, 45]. Педагог дійшов висновку, що у школі повинен бути встановлений такий порядок, при якому учні знайомилися б спочатку лише з одним предметом, а згодом з іншим. Він стверджував, що „природа не зміщує своїх дій, виконує їх у певному порядку” [4, 116]. На прикладі фізики Я.А.Коменський показав модель такого вивчення:

З аналізу праць класиків педагогіки можемо стверджувати, що аналогічні судження висловлював й німецький педагог І.Герbart. Різновид концентрації в часі був предметом турботи швейцарського педагога Г.Тоблера. У німецькій Швейцарії кожний клас упродовж тижня вивчав усього два навчальні предмети:

I тиждень – французька мова і математика;

II тиждень – природничі науки і рідна мова;

III тиждень – географія, історія і т.д.

Робочий час на один предмет дорівнював 100 хвилин на день [3].

У 20-х роках минулого століття ідея концентрації навчання одержала новий імпульс. П.Блонський, характеризуючи класно-урочну систему навчання, писав: „...У нас нема школи, а лише класи. Клас – психологічний вінегрет різноманітних індивідуумів, ізольований від іншого вінегрету. Уроки чергуються. На одному уроці вивчають один предмет, що нічого спільного не має з іншим, який вивчається на другому і т.д. Уроки розривають увагу. учні не бачать цілі роботи, її перспектив” [2, 168].

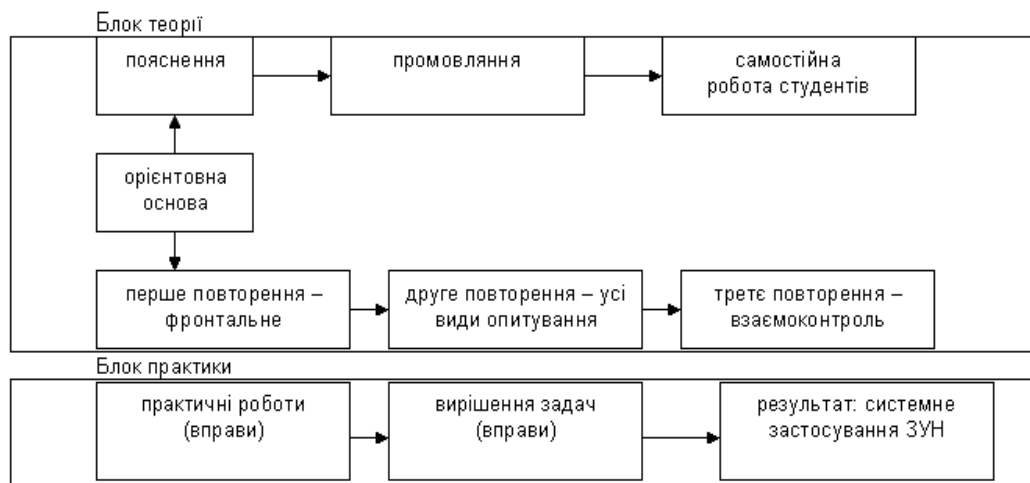
П.Блонський розробив студійну систему навчання, виділивши 5 студій за циклами предметів. Він відстоював думку об'єднання різних споріднених предметів, що нині називають інтеграцією. Таким чином забезпечував принцип цілісності, який дав уявлення про наявність зв'язків між елементами та явищами у природі і в житті. Аналог концентрації вивчення навчальних дисциплін був запроваджений у Саратовському сільськогосподарському інституті у 20-х рр. XX ст., коли за 10-20 днів навчання студенти проходили увесь курс [3, 91].

У 1930-1931 н.р. П.Райським у Воронежському університеті було проведено експеримент у двох варіантах: „легкий” конвейер (16 год. на декаду) і „важкий” – 6 год. на день. 90% студентів і 80% викладачів висловились саме за таку організацію навчання [3, 93].

У вузах Росії на сьогодні накопичений значний досвід концентрованого вивчення окремих дисциплін, зокрема і педагогіки (В.Безрукова у Єкатеринбурзі) та спеціальних предметів (В.Гарєєв в Уфі) [3].

Блочне навчання притаманне і В.Ф.Шаталову – народному учителю СРСР, нині професору Донецького відкритого університету. Перебуваючи на посаді вчителя загальноосвітньої школи, він розробив систему комплексного навчання і апробував її. Його технологічна схема системи має такий вигляд (Див. табл.1):

Таблиця 1

Сучасні педагоги-дослідники подібну організацію навчання називають по-різному.

Так, Г.Ібрагімов та Л.Єфременко використовують термін „концентроване навчання”, Г.Китайгородська вживає термін „інтенсивне навчання”, Г.Глейзер говорить про „циклове навчання”, Є.Гітман – про „лінійне занурення” [3]. Відомий педагог-новатор М.Щетинін, обґрунтовуючи термін „занурення”, пише: „Шкільні предмети – ланки. Але зчеплення в голові не відбувається. Ми пробуємо штучно з’єднати їх на фініші, а потрібно б з самого початку міцно зв’язувати параграфи, теми, що існують під обкладинкою підручника, у струнку, об’єднану спільною ідеєю конструкцію будівлі. Осягати її треба, занурюючись у саму суть, тобто засвоюючи цю ідею” [7, 114].

Педагоги, реалізуючи упродовж навчання технологію „занурення”, пропонують різні моделі організації навчання. Зокрема, перша модель пропонує два підходи: „концентричне занурення” і „лінійне занурення”.

Сутність концентричного занурення полягає в тому, що річна кількість годин ділиться на 4 або 2 частини в залежності від об’єму годин і структури навчального року.

При першому зануренні пропонується засвоїти основні поняття курсу, його „ядро”, зрозуміти логіку його побудови і вивчення.

Під час другого занурення учні розширюють раніше отримані знання, розвивають їх, концентрують, поглиблюють.

Під час третього занурення учні відтворюють матеріал на новому рівні – письмово, усно, вчаться застосовувати знання у нових, нестандартних ситуаціях.

Четверте занурення (якщо воно є) присвячене застосуванню знань у нестандартних ситуаціях, виробленню необхідних умінь.

Лінійне ж занурення полягає у вивченні курсу через поділ на блоки у залежності від змісту. У межах дня вивчення предмета займає не менше 4 годин упродовж 3-4 тижнів.

Друга модель полягає у вивченні двох блоків упродовж дня з перервою на певний предмет художньо-естетичного чи спортивно-оздоровчого профілю.

Третя модель передбачає одночасне і паралельне вивчення не більш 3-4 дисциплін, що утворюють своєрідний модуль.

Вважаємо, що з метою подолання калейдоскопічного навчального дня доцільно у вищих навчальних закладах переходити на циклічне навчання. Кількість предметів, які одночасно вивчаються упродовж тижня, звести до трьох-п'яти. Таку модель, до речі, було апробовано в 1981-1985 роках у НДІ загальної освіти дорослих РАН В.Г.Онушкіним, Ю.М.Кулютиним і Г.Д.Глейзером [6].

Відповідно, це потребує змін у всіх компонентах навчального процесу. Навчальний матеріал вивчається укрупненими блоками з використанням зведених таблиць, що згортають матеріал у блоки. Такий підхід спрямований на формування у студентів системи цілісних знань, алгоритмів діяльності, що відповідають вимогам сучасності.

При такій організації праці слід, насамперед, виокремити основні фактори продуктивності педагогічного процесу. Як зазначає автор посібника „Практична педагогіка або три технології” І.П.Підласий, на перше місце варто ставити навчальний матеріал – дуже своєрідну інформацію, яка містить у собі когнітивну та керуючу складові. Її особливістю є наявність педагогічної обробки, завдяки чому вона „приспосовується” до вирішення педагогічних завдань. „Саме від рівня та якості педагогічної обробки, структурування навчального матеріалу, особливостей викладу та представлення залежить його придатність для навчально-виховного процесу, доступність, посиленість, значимість для учнів”, - вважає педагог [5, 210].

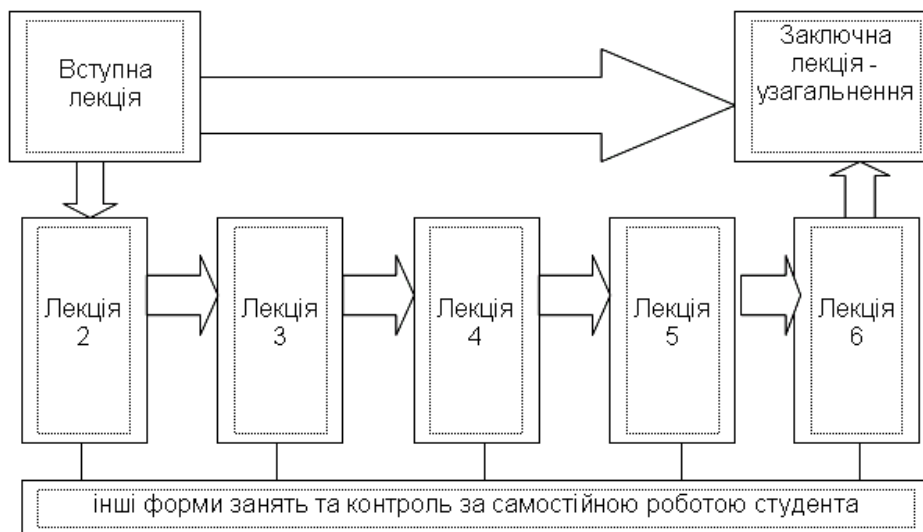
В нинішніх умовах КМСОНП деканати мають можливість на прохання кафедр виставляти у розклад щоденно по 4 години певної дисципліни з розрахунку 0,5 кредита, а згодом через певний період віддавати ще 0,5 кредита, який буде використано для вироблення необхідних умінь, навичок та поглиблення знань. Розподіл між предметами залежатиме від кількості кредитів на навчальну дисципліну.

Спроби такого занурення були здійснені нами на педагогічному факультеті РДГУ при вивченні дидактики. Так, на вивчення дидактики студентам 2 курсу педагогічного факультету відводиться 3 кредити. Курс розбитий на два змістових модулі і розрахований на два семестри. Упродовж 6 тижнів студентам були вичитані лекції, проведені практичні заняття з I змістового модуля в сумі 14 год. лекційних, 18 год. практичних, наступних 2 тижні – лабораторні заняття. Одночасно студенти опрацьовують відповідний матеріал, який пропонується для самостійної роботи і звітуються по засвоєнню I модуля. Практика показує, що таке навантаження виконується за шість навчальних тижнів.

У наступному семестрі – робота над змістовим модулем II. Але вже на початку курсу кожен студент усвідомив його завдання, побачив структуру, усвідомив цілі, перш, ніж побачити частини цього цілого.

Необхідною умовою оптимального засвоєння матеріалу вважаємо заключну лекцію, на якій узагальнюються знання, уміння та навички першого змістового модуля. Структуру такого вивчення дидактики подаємо у таблиці 2.

Таблиця 2

При такому конструюванні навчального процесу враховуються його загальні закономірності:

- ефективність навчання залежить від його організації;
- результати навчання залежать від усвідомлення студентами його цілей;
- продуктивність навчання залежить від логічного осмислення сприйнятого матеріалу та його практичного застосування.

Обов'язковою умовою модульного навчання методом занурення є наявність у кожного студента програми навчального предмета, розробленої за вимогами КМСОНП. Це дасть йому змогу цілісно бачити структуру, цілі, свої власні завдання і на основі цього планувати самостійну роботу, аби вчасно і якісно виконувати передбачені нею завдання.

Розробка такої програми проводиться на основі загальноприйнятих принципів:

- компонування змісту навчального предмета навколо базових понять і методів;
- систематичності та логічної послідовності викладу навчального матеріалу;

- цілісності і практичної значущості змісту;
- наочності представлення матеріалу.

Модульну програму з навчального предмета слід проектувати на основі викладених вище принципів, але з урахуванням специфіки модульного навчання. Ця специфіка полягає у дотриманні принципів модульності, структурування змісту навчання, гнучкості, оперативності, зворотного зв'язку.

Практика освітнього процесу у ВНЗ переконує, що зміст педагогічної підготовки майбутнього вчителя повинен становити органічно цілісну систему. Умовою, що визначає формування цілісного сприйняття педагогічного процесу як об'єкта діяльності викладача є системність його знань. Основним принципом системного підходу до вивчення предметів і явищ, які притаманні педагогічним дисциплінам, є принцип цілісності. Він дає уявлення про наявність зв'язків між елементами та явищами педагогічного процесу.

Досить важливим у системному підході до вивчення педагогічних дисциплін є принцип структурності, згідно з яким предмети і явища розглядаються як певним чином організовані системи, що мають внутрішню будову і структуру системності. Реалізація цих принципів передбачає інтегрованість, сутність якої у тому, що кожен компонент системи існує у взаємозв'язку з іншими компонентами.

Концентроване вивчення предметів у ВНЗ вимагає відходу від стереотипів, зокрема, слід відходити від стереотипу складання розкладу занять: диспетчерська служба на семестр укладає постійний розклад. При такому розкладі упродовж семестру викладач і студенти зустрічаються раз у тиждень або і у два тижні.

Таким чином, аналіз літератури з проблеми та наш досвід доводить, що концентроване вивчення навчальних дисциплін має істотні переваги над традиційним. Це, насамперед:

- можливість за один раз засвоїти цілий розділ навчальних дисциплін, що являє собою логічне ціле;
- вивчення цілого, логічно завершеного відрізка навчального матеріалу підвищує інтерес, а отже і увагу студентів;
- зростає можливість висвітлювати питання з різних сторін, включати студентів у різноманітну навчальну діяльність;
- різноманітна навчальна діяльність запобігатиме стомлюваності і перевантаженню студентів.

Тому вважаємо, що впровадження концентрованого підходу в умовах КМСОНП дозволить спрямовувати навчальний процес на формування у студентів системи цілісних знань, алгоритмів діяльності, якостей особистості, що відповідають вимогам сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш.А. Истина школы. – К.: СПД А.М.Богданова, 2005. – 72 с.
2. Блонский П.П. Педология. – М.: ВЛАДОС, 1999. – 288 с.
3. Ибрагимов Г.И. Концентрированное обучение в истории педагогики // Народное образование. – 2003. – № 9. – С.87-96.
4. Коменский Я.А. Великая дидактика / Хрестоматия по истории зарубежной педагогики. Сост. А.И.Пискунов. – М. 1981. – 640 с.
5. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ритнкової системи освіти. – К.: Видавничий дім «Слово», 2004. – 616 с.
6. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. – М.: Народное образование, 1998. – 360 с.
7. Щетинин М.П. Объять необъятное: Записки педагога. – М.: Педагогика, 1986. – 176 с.

Бричок Б.П. Модернизация образовательного процесса на основе концентрированного подхода.

Резюме. Стаття посвящена реалізації концентрованого підходу к изучению учебных дисциплин в ВУЗ в условиях кредитно-модульной подготовки специалистов.

Ключевые слова: модуль, кредит, погружение, концентрированное обучение, блок, структурирование, производительность обучения.

Brychok B.P. Modernization of the educational process according to the concentrated approach.

Summary. The article is devoted to the realization of concentrated approach to studying of academic disciplines at a high school according to the credit-module preparation of the specialities.

Key words: module, credit, concentrated studying, structure block, production, plunging.

Одержано редакцією 08.10.2006.

УДК: 373.31:50

В. О. ВИХРУЩ, Л. Г. РЕШЕТУХА

ДО ПРОБЛЕМИ КОНТРОЛЬНО-ОЦІННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ВУЗІ

Резюме. Стаття присвячена специфіці організації контрольно-оцінної діяльності в педагогічному вузі в умовах кредитно-модульної системи і розкриває ключові загально-педагогічні проблеми, дослідження яких є насущним у нових умовах навчання.

Ключові слова: контрольно-оцінна діяльність, навчальна діяльність, якість навчання.

Підготовка фахівця згідно міжнародним стандартам та вимогам Болонської конвенції сьогодні стала предметом пильної уваги вітчизняної та зарубіжної наукової спільноти. Необхідність концептуальних змін у

ЗМІСТ

Постоловський Р.М. Передмова	3
Частина I. Інноваційні технології реалізації навчального процесу у вищих навчальних закладах	4
<i>Артемчук Г.І., Спіцин Є.С.</i> Деякі проблеми реалізації кредитно-модульної системи організації навчального процесу в університеті.....	4
<i>Берека В.Є.</i> Педагогічна практика – невід’ємна складова підготовки майбутнього керівника освітнього закладу.	7
<i>Бричок Б.П.</i> . Модернізація освітнього процесу на основі концентрованого підходу.....	15
<i>Вихрущ В.О., Решетуха Л.Г.</i> До проблеми контрольно-оцінної діяльності у педагогічному вищому навчальному закладі	18
<i>Ємельянова Д.В.</i> До питання організації самостійної роботи студентів в умовах кредитно-модульного навчання.....	20
<i>Янциур М. С.</i> Підготовка майбутніх вчителів до професійної орієнтації учнів у кредитно-модульній системі організації навчального процесу.....	23
<i>Мамчич О.Б.</i> Педагогічна інноватика використання модульної системи у вищій школі.....	29
<i>Петриненко Л.О.</i> Диференціація підготовки майбутніх вчителів-початківців до інноваційної діяльності	33
<i>Шевців З.М.</i> Соціально-педагогічна діяльність як навчальний предмет.....	35
<i>Яцук І.П.</i> Особливості особистісно-орієнтованої професійної підготовки майбутнього вчителя.....	38
<i>Машкіна Л.А.</i> Методологічні засади впровадження інноваційних технологій у вищих навчальних закладах.....	42
<i>Баркасі В.В.</i> Використання можливостей новітніх інформаційних технологій навчання для підвищення рівня інформаційної культури майбутніх вчителів іноземних мов	47
<i>Варич О. С., Сингаївський Д. В.</i> .Розвиток технічного мислення майбутніх вчителів трудового навчання з використанням новітніх інформаційних технологій	51
<i>Кочубей А.В.</i> Формування трудової культури майбутніх інженерів у вищому навчальному закладі засобами народознавства.....	55
<i>Бойчук Ю.Д., Марциновський В.П., Зуб. О.В., Калініна О.В.</i> Сучасні педагогічні технології при викладанні курсу „Основи екології” у вищому педагогічному навчальному закладі	59
<i>Джаман Т.В.</i> Рефлексія професійного становлення соціальних педагогів як інноваційна технологія реалізації навчального процесу.....	65
<i>Комар Т.В.</i> Деякі проблеми професійного становлення студентів гуманітарно-педагогічного факультету	67
<i>Криловець М.Г.</i> Інноваційні технології фахової підготовки майбутніх учителів географії.....	70
<i>Тепла О.Н.</i> Формування від повідальності у процесі фахової підготовки студентів аграрних вищих навчальних закладів	72
<i>Ніконенко І.С.</i> До питання компетентнісного підходу до навчання у вищій школі	74
<i>Перець О.М.</i> Сутність професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.....	80
<i>Павленко О.В.</i> Шляхи фасилітації процесу інтеракції в системі „Здорова дитина – дитина з особливими потребами”.....	83
<i>Сілков В.В., Сілкова Е.О.</i> До питання про структуру та функції методико-математичної підготовки вчителів початкових класів в умовах кредитно модульної системи організації навчального процесу	85
<i>Суржук Т.Б.</i> Пошук ефективних способів керівництва навчальним процесом індивідуально-диференційованого спрямування.....	88
<i>Яременко О.О.</i> Технології проблемного навчання на уроках іноземної мови для студентів педагогічних вузів	92
<i>Временко М.В., Грабовська Т.О.</i> Формування гендерної компетенції студентів: когнітивний аспект.	95
<i>Бричок С.Б.</i> Інтерактивна лекція у викладанні курсу „Історія педагогіки”	99

<i>Боровець О.В.</i> Проблемне навчання як технологія професійної підготовки педагога	103
<i>Ващик Т.І.</i> Функціонування навчально-наукового педагогічного комплексу.....	105
<i>Голік Л.О.</i> Концептуальні засади полікультурного виховання.....	107
<i>Гуцал Л.А.</i> Формування творчої особистості майбутнього педагога в процесі професійної підготовки.....	110
<i>Філіпп'єва О.А.</i> Стан підготовки майбутніх учителів початкових класів до валеологічного виховання учнів.....	113
Частина II. Педагогічні та освітні технології у традиційному та інноваційному вимірах.....	
<i>Грицай Н.Б.</i> Система підготовки студентів вищих навчальних закладів до проведення про проведення позакласної роботи з біології в загальноосвітній школі.....	118
<i>Березовський П.П.</i> Тести: Панацея чи опіум? (до проблеми переваг і недоліків тестового оцінювання)	123
<i>Берестецька Н.В.</i> Формування мотивації у курсантів-прикордонників як шлях підвищення їхньої навчально-професійної підготовки у військових вищих навчальних закладів.....	126
<i>Давнюк С.А.</i> Активізація професійної лінгвістичної компетенції студентів на матеріалі синтаксису.....	131
<i>Загайкевич Л.В.</i> Застосування знань фундаментальних наук при вивченні образотворчого мистецтва у вищих педагогічних закладах.....	133
<i>Захарчук З.А.</i> До питання про способи керівництва навчальним процесом оволодіння виразним читанням.....	137
<i>Зиль І.П.</i> Психолого-педагогічні аспекти формування екологічної свідомості учнів основної школи.....	141
<i>Лелюх Ю.В.</i> Готовність майбутніх вчителів до формування мовленнєвої компетенції учнів на уроках читання.....	144
<i>Матіяш В.В., Ковальчук Л.І.</i> Технологічні засади вивчення курсу „Загальні основи педагогіки” в умовах кредитно-модульної системи.....	148
<i>Мороз Л.В., Дохненко Н.Р., Самолюк І.В.</i> Формування навичок читання на початковому етапі навчання іноземній мові у вищому навчальному закладі.....	150
<i>Петренко О.Б.</i> Технологія викладання гендерних курсів у вищій школі.....	153
<i>Літвінчук С.Б.</i> Самостійна робота студентів як засіб активізації навчання у вищій школі.....	157
<i>Припула Л.П.</i> Розвиток аграрної освіти в Україні: історичний аспект.....	161
<i>Павелків К.М.</i> Психологічні особливості засвоєння лексичного матеріалу іноземною мовою студентами немовних факультетів вищих навчальних закладів.....	164
<i>Сіранчук Н.М.</i> Формування готовності майбутнього вчителя до проведення фасилітованої дискусії як методу розвитку образного мовлення молодших школярів.....	168
<i>Шевченко С.М., Барковський В.В.</i> Формування навчально-пізнавальної компетенції студентів через розв'язання прикладних задач вищої математики.....	171
<i>Шелюк В.О., Василюк В.М.</i> Гуманізація системи фізичного виховання студентської молоді.....	174
<i>Шоробура І.М.</i> Проектування технологій на уроках географії	176
<i>Шпортун О.М.</i> Народнописенна творчість у формуванні професійної майстерності майбутнього вчителя музики.....	179
<i>Яковичина Т.В.</i> Проблема взаємодії у навчальних закладах Волині (друга пол.ХІХ – поч. ХХ)	185
<i>Яшник С.В.</i> Використання гендерного підходу при вивченні курсу „Психологія управління” у вищих навчальних закладах.....	189
<i>Відомості про авторів</i>	192

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 35

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Варич О.С., Хильчук Т.К.

Здано до набору 15.11.2006 р. Підписано до друку 24.11.2006 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 29,92. Обл. вид. арк. 30,35. Замовлення № 16/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 35.** — Рівне: РДГУ, 2006. — 196 с.

ISBN 966 — 7281 — 08 — 6.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем дидактики вищої освіти, історії педагогіки, теорії і методики виховання та розвитку учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20